

Hodnocení školitele doktorského studia a disertační práce Jana Jireše „Role Střední Evropy v americké zahraniční politice po studené válce“

Jan Jireš nastoupil do doktorského studia v říjnu 2004. Skutečnost, že práci předložil až tento rok, neplynula z nečinnosti, ale naopak z toho, že mezitím stihl započít plnohodnotnou akademickou kariéru a stát se jedním z předních expertů na otázky bezpečnostní a obranné politiky v ČR. Nejprve přednášel na Ústavu politologie FF, aby se potom přesunul na Institut CEVRO (od září 2009), kde nyní vedle pedagogické činnosti také zastává funkci ředitele Pražského centra pro transatlantické vztahy. V rámci doktorského studia absolvoval v akademickém roce 2008/2009 roční Fulbrigtův pobyt na Johns Hopkins University ve Washingtonu. V současné době pracuje na dvou grantových projektech. První se týká strategické koncepce NATO 2010 a různých aspektů bezpečnostní spolupráce v Evropě a jeho zadavatelem je Ministerstvo vnitra ČR. Druhým je práce v týmu ustaveném německým Sozialwissenschaftliches Institut der Bundeswehr, jehož výsledkem bude kniha o evropských bezpečnostních kulturách.

V letech 2010/2011 se také zúčastnil práce expertní skupiny ustavené českým Ministerstvem obrany za účelem vypracování strategické obranné koncepce ČR. V současnosti je členem týmu expertů Mezinárodního visehradského fondu, který pracuje na konceptech a doporučeních týkajících se regionální obranné spolupráce ve Střední Evropě. V posledních letech publikoval řadu politických analýz v periodících jako je *Washington Post*, *Central European Digest*, *Natoaktual*, *Hospodářské noviny*, *Lidové noviny*, *Mezinárodní politika* ad. Akademicky publikoval v *Mezinárodních vztazích a Perspectives*.

Jeho disertační práce „Role Střední Evropy v americké zahraniční politice po studené válce“ je zaměřena na kvalitativní výzkum amerického zahraničně-politického diskurzu a způsobu, jakým po zhroucení sovětského bloku konstruoval Střední Evropu. Autor metodologicky korektně odděluje diskurz od politiky samotné a neklade si za cíl stanovit kauzální nexus mezi nimi. Typologie různých pozic může podle něj pomoci vymezit mantinely reálného rozhodování, ale nelze ho z ní vyvodit. Práce dokládá relevanci a výraznost tématu Střední Evropy v amerických zahraničně-politických diskusích (obzvláště ve druhém Clintonově období), neklade si však za cíl ani srovnat tuto relevanci s relevancí dalších geopolitických regionů, ani vysvětlovat z ní konkrétní zahraničně-politická rozhodnutí.

Důležitost Střední Evropy v americkém zahraničně-politickém diskurzu má podle něj nejjobecnější důvod v tom, že tato oblast vznikla jako geopolitický region v důsledku wilsonovské politiky na konci 1. světové války a že wilsonovský diskurz má stále ústřední postavení v amerických strategických debatách.

Empiricky čerpá práce z kvalitativní analýzy řady klíčových textů sledovaného období, a také z rozhovorů, které autor vedl v rámci svého ročního pobytu ve Washingtonu s různými americkými zahraničně-politickými experty. Teoretické jádro práce tvoří přehled základních pozic vůči Střední Evropě (včetně praktických stanovisek k žádoucí politice) z hlediska dvou uznávaných typologií amerického zahraničně-politického diskurzu – první je mainstreamové odlišení realistů, liberálů a neokonzervativců, druhá pochází o Waltera Russella Meada a odlišuje jeffersonovce, hamiltonovce, jacksonovce a wilsonovce. Protože u obou typologií zahrnují některé kategorie pluralitu postojů k Střední Evropě (především liberálové a realisté v první typologii a hamiltonovci a wilsonovci ve druhé), autor navrhuje jinou typologii, která třídí různé pozice podle tří os: multilateralismus vs. unilateralismus, spolupráce s velmocemi vs. spolupráce s malými zeměmi, izolacionismus vs. internacionalismus. Výsledné utřídění skutečně dává větší vhled do strukturace diskurzivního pole ve vztahu k danému předmětu (Střední Evropě).

Celkově považuji text za velmi zdařilý a v teoretické části za inovativní. Práce s empirickými zdroji je korektní a teoretický výklad logicky koherentní. Považuji práci za dostatečný podklad pro udělení doktorského titulu.

Jak průběh doktorského studia, v jehož rámci započal Jan Jireš slibnou akademickou i expertní kariéru, tak kvalita práce mě umožňují doporučit, aby práce byla předložena k závěrečné obhajobě.

Prof. Pavel Barša